

Зазначене вище експертне дослідження здійснюється з метою встановлення наявності в наданих на дослідження матеріалах закликів, підбурень, провокування особи на прийняття пропозиції, обіцянки чи одержання неправомірної вигоди, прохання надати неправомірну вигоду, а також ознаки підтекстового (або подвійного) тлумачення слів та висловлювань.

Перелік джерел посилання

1. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 р. № 2341-III (зі змін та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text> (дата звернення: 09.03.2023).
2. Пілюков Ю., Шрамко О. Судова експертиза як форма використання спеціальних знань при розслідуванні корупційних злочинів. *Актуальні проблеми правознавства*. 2018. Вип. 4 (16). С. 139—143. URL: http://nbuv.gov.ua/UJRN/aprpr_2018_4_27 (дата звернення: 09.03.2023).

3. Будко Т. В. Судово-лінгвістична експертиза: об'єктивна необхідність та суб'єктивні фактори гальмування її розвитку. Судово-експертна діяльність: сучасний стан та перспективи розвитку : мат-ли круглого столу (Київ, 23.04.2015). Київ, 2015. URL: <http://surl.li/dsqky> (дата звернення: 09.03.2023).
4. Будко Т. В. Загальна методика судово-лінгвістичної семантико-текстуальної експертизи. Київ, 2020. 18 с.
5. Інструкція про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень в системі Служби безпеки України: наказ Центрального управління СБУ від 29.05.2015 р. № 371. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0738-15#Text> (дата звернення: 09.03.2023).

Термін «глорифікація» в юридичній терміносистемі: проблема дефініції

Юлія Браїлко,

канд-ка філол. наук, доцентка, Полтавське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Полтава, Україна, ORCID: <http://orcid.org/0000-0001-5203-7479>, e-mail: santie@ukr.net

Наталія Кисла,

кандка філол. наук, Полтавське відділення ННЦ «ІСЕ ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса», м. Полтава, Україна, ORCID: <https://orcid.org/0000-0001-5137-6647>, e-mail: kislaya_nataliya@ukr.net

Порушено значущу для судової лінгвістичної та психолого-лінгвістичної експертизи проблему відсутності усталеної дефініції новітнього юридичного терміна «глорифікація», який позначає дію, що 03.03.2022 криміналізована чинним вітчизняним законодавством (КК України).

Ключові слова: Кримінальний кодекс України; глорифікація, термін; термінологія; терміносистема.

The glorification term in the legal terminology: the definition issue

Iuliia Brailko, Nataliia Kysla

The paper raises the issue of the lack of an established definition for the recent legal term 'glorification' within forensic linguistic and psychological-linguistic examination. This term denotes an action criminalized by the current national legislation (CC of Ukraine) dated 03.03.2022.

Keywords: Criminal Code of Ukraine, glorification, term, terminology, terminology system.

2022 року в українській юридичній термінологічній системі з'явився новий термін — «глорифікація». Його запровадження спричинене необхідністю протидіяти «ворожим інформаційним впливам засобами кримінально-правової політики» [1, с. 2] і вдосконаленням законодавства, зокрема КК України, який 03.03.2022 р. було доповнено ст. 4362, що з-поміж іншого передбачає кримінальну відповідальність:

1) за глорифікацію «осіб, які здійснювали збройну агресію Російської Федерації проти України, розпочату у 2014 році, представників збройних формувань Російської Федерації, іррегулярних незаконних збройних формувань, озброєних банд та груп найманців, створених, підпорядкованих, керованих та фінансованих Російською Федерацією, а також представників окупаційної адміністрації Російської

Федерації, яку складають її державні органи і структури, функціонально відповідальні за управління тимчасово окупованими територіями України, та представників підконтрольних Російській Федерації самопроголошених органів, які узурпували виконання владних функцій на тимчасово окупованих територіях України» [2];

- 2) за виготовлення, поширення матеріалів, у яких міститься глорифікація названих вище осіб [2].

Термінологізація лексеми «глорифікація», раніше не вживаної в українському юридичному дискурсі, і водночас криміналізація дії, позначеної цим терміном-неологізмом, спричиняють потребу у виробленні загальновизнаної його дефініції. Цю проблему порушували у своїх розвідках В. Батиргареєва [3], В. Шинкарьов та О. Коваленко [4], Д. Олейніков та А. Сердечна [5], І. Жук [6]. Окреслення семантичних меж такого терміна є особливо актуальним для судової лінгвістичної та психолого-лінгвістичної експертизи, що сьогодні роблять важливий внесок у досудове розслідування кримінальних правопорушень у сфері національної інформаційної безпеки, зокрема передбачених статтею ст. 4362.

Вибір як терміна саме слова «глорифікація» видається цілком доречним, хоча існують і аргументовані докази не на його користь, як-от: «У зв'язку з тим, що правова доктрина України визначає одним із критеріїв якості закону його доступність, що передбачає точність, простоту і зрозумілість мови закону, пропонуємо слово “глорифікація” замінити словами “возвеличення”, “героїзація”, “створення позитивного образу” тощо» [7, с. 3]. Лексема «глорифікація» є інтернаціоналізмом, вона походить із латинського *glōrificātiō* (від *gloria* — «слава»), має спільнокореневі відповідники в германських (англ. *glorification*, нім. *Glorifizierung*, дан. *glorificering*), романських (франц. *glorification*, ісп. *glorificación*, італ. *glorificazione*, рум. *glorificare*), слов'янських (польськ. *gloryfikacja*, словацьк. *glorifikáciu*), кельтських (шотл. *glòrachadh*) та інших мовах. Безперечний той факт, що «терміни латинського походження становлять основу термінологічного фонду юриспруденції в сучасних європейських мовах, у тому числі і в українській» [8, с. 2], тож вибір іншомовної лексеми «глорифікація» як складника терміносистеми цілком виправданий.

Аналізована лексема лише нещодавно кодифікована в українській мові. Так, у новітньому

20-томному «Словнику української мови online» її трактовано як дію за значенням «глорифікувати» («славословити, прославляти») і марковано як книжну [9]. Водночас ще до активного входження лексеми «глорифікація» у правовий комунікативний простір у 2022—2023 рр. її доволі широко використовували в публіцистичному й академічному дискурсах насамперед історичного характеру. За нашими спостереженнями, семантика дії «глорифікувати» в таких слововжитках має різну шкалу інтенсивності вияву семи «хвала» (від «схвалювати» до «прославляти» й навіть «сакралізувати»).

Трактування глорифікації у правознавчих розвідках неоднотайне. Опираючись на узусне значення відповідного слова, дослідники наводять такі інтерпретації терміна: «уславлення, звеличення» [6, с. 145], «уславлення чи надання героїчного обліку» [4, с. 30], іноді помітно звужують семантичний обсяг винятково до героїзації [3, с. 40] або, навпаки, розширюють, тлумачачи як «надання ореолу героїчності, підкреслено позитивне ставлення, патетичне наділення позитивними якостями з одночасним запереченням негативних (чи без такого)» [5, с. 116]. Як свідчать наведені визначення, глорифікація є проявом позитивної комунікації, проте відповідний юридичний термін потребує чіткої дефініції з урахуванням того, що, по-перше, «прославляння може бути виражено словесно (приміром, у публічних закликах), а також у формі зображень, відеоматеріалів тощо» [6, с. 145], по-друге, в українському академічному й публіцистичному дискурсах відповідна лексема набула широкого вжитку та, відповідно, має значний обсяг парадигматичних значень.

Отже, одним із завдань сучасного українського юридичного термінознавства є вироблення дефініції терміна «глорифікація», яка узагальнить найістотніші ознаки новітнього явища кримінального права.

Перелік джерел посилання

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо посилення кримінальної відповідальності за виготовлення та поширення забороненої інформаційної продукції : пояснювальна записка до проєкту Закону України від 19.02.2021. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billInfo/Bills/pubFile/555691> (дата звернення: 21.02.2023).
2. Кримінальний кодекс України від 05.04.2001 № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/>

- laws/show/2341-14#Text (дата звернення: 11.03.2023).
3. Батиргареєва В. С. До кримінологічного аналізу виправдовування, визнання правомірною або заперечення збройної агресії РФ та глорифікації її учасників як нового виклику безпеці інформаційного простору України. *Інформація і право*. 2022. № 4 (43). С. 37—49. URL: <http://ilippi.org.ua/article/view/269976> (дата звернення: 27.02.2023).
 4. Шинкарьов Ю. В., Коваленко О. О. Правова характеристика поняття «глорифікація» як форми об'єктивної сторони складу кримінального правопорушення, передбаченого ст. 4362 Кримінального кодексу України. *Збірник наукових праць Харківського національного педагогічного університету імені Г. С. Сковороди «Право»*. 2022. № 36. С. 23—30. URL: <http://journals.hnpu.edu.ua/index.php/law/article/view/7867/4116> (дата звернення: 21.02.2023).
 5. Олейніков Д. О., Сердечна А. Ю. Науково-практичний аналіз термінів, використаних в диспозиції ст. 4362 КК України. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія «Право»*. 2022. № 74. Т. 2. С. 110—118. URL: <http://visnyk-pravo.uzhnu.edu.ua/article/view/273505> (дата звернення: 28.02.2023).
 6. Жук І. В. Актуальні питання застосування ст. 4362 КК України. *Теорія та практика протидії злочинності у сучасних умовах*: мат.-ли Міжнар. наук.-практ. конф. (Львів, 21.10.2022). Львів, 2022. С. 143—146.
 7. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України (щодо заборони виготовлення та поширення інформаційної продукції, спрямованої на пропагування дій держави-агресора). URL: <https://cutt.ly/083D08s> (дата звернення: 02.03.2023).
 8. Ситько О. М., Шаповаленко Н. М. Словник юридичних термінів іншомовного походження. Одеса, 2013. 44 с. URL: https://oduv.edu.ua/wp-content/uploads/2016/09/slovnky_jur_term.pdf (дата звернення: 06.03.2023).
 9. Словник української мови online. Т. 1—13 (А-ПОКІРНО). URL: <https://sum20ua.com/Entry/index?wordid=188824&page=642> (дата звернення: 01.03.2023).

Сучасні методи елементного аналізу в криміналістичній експертизі

Катерина Брильова,

канд.-ка хіміч. наук, НТК «Інститут монокристалів», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-8903-4922>, e-mail: eyubryleva@gmail.com

Костянтин Беліков,

канд. хіміч. наук, старший дослідник, НТК «Інститут монокристалів», м. Харків, Україна,
ORCID: <https://orcid.org/0000-0002-1682-6064>, e-mail: belikov@isc.kh.ua

Володимир Семиноженко,

д-р фіз.-мат. наук, професор, академік НАН України, НТК «Інститут монокристалів», м. Харків, Україна, SCOPUS: <https://www.scopus.com/authid/detail.uri?authorId=7004469202>,
e-mail: info@isc.kh.ua

Розглянуто основні напрями застосування елементного аналізу в криміналістичній експертизі. Обговорено приклади досліджень за допомогою методів атомної спектроскопії.

Ключові слова: атомно-емісійна спектроскопія; мас-спектроскопія; рентгенфлуоресцентна спектроскопія.

Modern methods of elemental analysis in forensics

Kateryna Bryleva, Konstantin Belikov, Volodymyr Semynozhenko

The basic areas of elemental analysis application in forensics are considered. Examples of studies by atomic spectrometry methods are discussed.

Keywords: atomic emission spectrometry, mass-spectrometry, X-ray fluorescence spectrometry.

Дослідження елементного складу зразків, що відбираються у процесі збору речових доказів, часто є запорукою успішного розслідування злочину та створення доказової бази. Зважаючи на

велике різноманіття об'єктів дослідження та подекуди малий об'єм проб, є очевидною необхідністю застосування сучасних точних інструментальних методів, які реалізовані далеко не